

Streekeigen bebouwing en beplanting in het buitengebied van IJsselmonde

Heeft u bouw- of verbouwplannen in het buitengebied van IJsselmonde?

Lees dan in deze folder wat u kunt doen om de bijzondere landschappelijke kwaliteiten in dit gebied te behouden en te versterken.

Samen bouwen aan het landschap

In IJsselmonde werken we aan een aantrekkelijk landschap. Bij ontwikkelingen in het buitengebied streven we er naar om de beleving en het poldergevoel in stand te houden en waar mogelijk een stukje te versterken. Wie goed kijkt ziet dat het buitengebied een palet biedt met verschillende landschappen; vanaf een dijk is de beleving van het landschap heel anders dan midden in de polder. Dat zien we ook terug in de bebouwing en beplanting van het erf; bebouwing in de polder is anders dan bebouwing langs een dijk. Deze verschillen vertellen iets over de plek, en hangen samen met de ontstaanswijze van het landschap.

Omdat we trots zijn op ons landschap, zien we graag dat nieuwe ontwikkelingen aansluiten bij de kenmerken van de plek. Met deze folder bieden we een handreiking om ontwikkelingen in het rivierlandschap zo goed mogelijk in te passen. Zo kan u ook bijdragen aan een aantrekkelijk landschap.

Ontstaansgeschiedenis Op het eiland IJsselmonde vinden we een afwisselend landschap met polders en dijken, omgeven door rivieren. Voordat er dijken waren hadden de rivieren vrij spel, en overstromde het land regelmatig. Nadat de dijken waren aangelegd konden nieuwe polders in gebruik worden genomen en kwam er permanente bewoning, in het begin vooral langs de dijken. Daarmee zijn de dijklinten duidelijke sporen van het ontstaan van de polders.

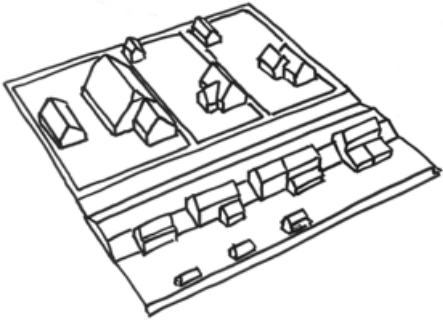

Wat kenmerkt de rivieroever?

De rivieren rond IJsselmonde staan nog steeds onder invloed van het getij. De waterstanden veranderen twee keer per dag met meer dan een meter. Deze dynamiek is heel bescheiden wanneer we het vergelijken met vroeger tijden; voordat er dijken waren overstromde het land met grote regelmaat. In de grienden is het getij nog goed te zien wanneer deze twee keer per dag tijdens vloed overstromen, om daarna met eb weer leeg te stromen. Op andere plaatsen valt dit veel minder op, de meeste uiterwaarden zijn opgehoogd met slib, waardoor kunstmatig hoge landschappen met rechte steile oevers zijn ontstaan. De dynamiek van de rivier is hier niet goed zichtbaar. Het landschap langs de Oude Maas en de Noord is heel divers met recreatielandschappen, ontoegankelijke terreinen, een camping, grienden, havens, bedrijventerreinen en een enorme terp. Voor al deze plekken geldt dat de rivier een bijzondere kwaliteit biedt met het gevoel van ruimte dat ontstaat door de grote maat van het water en de lange zichtlijnen over de rivieren. Deze kwaliteit zou nog beter kunnen worden benut.

Algemene tips voor bouwen in het landschap

Houd de bebouwing eenvoudig

Gebouwen in het buitengebied hebben 1 bouwlaag met daarop een eenvoudige, maar beeldbepalende kap.

Erfbeplanting is beeldbepalend

Door de erfbeplanting liggen de gebouwen minder prominent, min of meer verscholen, in het landschap.

Zorg voor zicht op het landschap

Houd rekening met de positie van gebouwen en de organisatie van het erf, zodat het landschap zichtbaar blijft.

Bouwen in het landschap

Landschappelijke inpassing

In het buitengebied staat het landschap centraal. Nieuwe ontwikkelingen moeten daarom zorgvuldig worden ingepast. Dat betekent dat de bebouwing niet te opvallend mag zijn, en er uit ziet alsof het gebouw ook echt op die plek thuis hoort. Beplanting speelt daarbij een heel belangrijke rol. In het landelijk gebied hoort een typisch landelijke architectuur, met een erfinrichting en beplanting die past bij de streek.

Van oudsher is er langs de rivier in het buitendijkse gebied geen formele (woon)bebouwing vanwege overstromingsgevaar. Alleen voor de griendcultuur was er kleinschalige bebouwing aanwezig. Ook voor nieuwe ontwikkelingen geldt daarom dat er een zekere mate van kleinschaligheid moet worden nagestreefd. Waarbij lichte bouwvormen de voorkeur hebben, met vooral natuurlijke bouwmaterialen zoals hout en glas.

Aan de rivieroever is nauwelijks sprake van een erf of tuin; juist daardoor is de bebouwing onderdeel van het landschap. Door (streekeigen)beplanting zorgvuldig toe te passen kan er toch een privé situatie worden gecreëerd.

Volg de richting van het landschap

Geef gebouwen een richting en volg daarbij het landschap.

Houd rekening met hiërarchie

Bebouwing dicht bij de dijk of weg is het visitekaartje van het landschap. Verder het landschap in is de bebouwing lager, informeler en onopvallend.

Algemene tips voor uw erf

Verharding Probeer niet meer verharding toe te passen dan echt noodzakelijk is.

Verlichting Besteed aandacht aan de verlichting. Plaats de verlichting zo laag mogelijk bij de grond, en probeer overvloedige verlichting te vermijden.

Hekwerken Probeer in plaats van hekwerken zoveel mogelijk beplanting toe te passen. Als hekwerken echt noodzakelijk zijn, kunnen deze gecombineerd worden met hagen, zodat ze minder opvallen in het landschap.

Beplanting Het erf is een compositie van bebouwing en beplanting. Denk dus steeds aan beide tegelijkertijd.

Reclame Probeer reclame zo eenvoudig mogelijk te houden. Liefst geen verlichting, geen felle kleuren en niet te groot. Daarmee is reclame nooit te groots of schreeuwerig, maar past deze bij de bebouwing en het landschap.

Parkeren Zorg voor voldoende parkeerplekken op de kavel, zoveel mogelijk uit het zicht.

Aantrekkelijk voor dieren Tref voorzieningen en/of gebruik plantsoorten die voor dieren aantrekkelijk zijn. Vooral struiken waar noten (hazelaar) of bessen (Gelderse roos, sleedoorn) in zitten zijn aantrekkelijk voor dieren. Ook met nestkasten en takkenhopen creëert u een plek voor dieren.

Beplanting langs de rivier

Uw buitenruimte als onderdeel van het landschap

U kunt bijdragen aan een aantrekkelijk landschap door uw buitenruimte zorgvuldig in te richten en te kiezen voor streekeigen beplanting. Coniferen horen bijvoorbeeld niet thuis in IJsselmonde. Een oude wilg, al dan niet geknot, is daarentegen een verrijking voor het landschap langs de rivier.

Langs de rivier is het niet gebruikelijk om een tuin rondom bebouwing aan te leggen. Buitenruimte die echt privé moet zijn kan daarom het best worden opgelost door bijvoorbeeld een veranda mee te ontwerpen met het gebouw. Op die manier is er niet echt sprake van een tuin, en loopt het landschap door tot aan het gebouw.

Veel van de gebieden langs de rivier zijn opgespoten (verhoogd) en ingericht als recreatiegebied. Door de natuur wat meer de ruimte te geven, bijvoorbeeld met gevarieerd maaibeheer, kunnen verschillende vegetatietypen ontstaan. Zo worden deze gebieden ook aantrekkelijker voor de natuur.

Bebouwing en beplanting horen bij elkaar

Het is niet de bedoeling om beplanting te gebruiken om gebouwen achter te verstoppen, de beplanting en gebouwen vormen samen een compositie. Hoge bomen zijn hiervan een goed voorbeeld, deze zijn al vanaf grote afstand zichtbaar en maken dat uw erf niet 'kaal' in het landschap ligt. Probeer ze aan de oostzijde van uw erf te planten, zodat u 's avonds niet in de schaduw van deze bomen zit.

Welke beplanting is streekeigen?

Streekeigen beplanting komt van oorsprong voor in het landschap van IJsselmonde en is bovendien bijzonder waardevol voor de natuur in de omgeving. Streekeigen beplanting is goed aangepast aan de omstandigheden van ons klimaat, en is ook bestand tegen veel ziekten en plagen. Probeer de aanleg van schuttingen, coniferen en andere niet-inheemse beplanting zoveel mogelijk te beperken.

Bomen

Veldesdoorn	<i>Acer campestre</i>
Gewone esdoorn	<i>Acer pseudoplatanus</i>
Paardekastanje	<i>Aesculus hippocastanum</i>
Zwarte els	<i>Alnus glutinosa</i>
Haagbeuk	<i>Carpinus betulus</i>
Gewone beuk	<i>Fagus sylvatica</i>
Gewone es	<i>Fraxinus excelsior</i>
Zwarte walnoot	<i>Juglans nigra</i>
Okernoot	<i>Juglans regia</i>
Wilde kamperfoelie	<i>Lonicera periclymenum</i>
hoogstamfruitbomen	<i>Pit en steenvruchten*</i>
Gewone plataan	<i>Platanus x acerifolia</i>
Witte Abeel	<i>Populus alba</i>
Grauwe abeel	<i>Populus canescens</i>
Euramerikaanse populier	<i>Populus euramericana</i>
Zwarte populier	<i>Populus nigra</i>
Ratel populier	<i>Populus tremula</i>
Westamerikaanse Balsempopulier	<i>Populus trichocarpa</i>
Prunus: zoete kers	<i>Prunus avium</i>
Zomereik	<i>Quercus robur</i>
Schietwilg	<i>Salix alba</i>
Kraakwilg	<i>Salix fragilis</i>
Bittere wilg	<i>Salix purpurea</i>
Zomerlinde	<i>Tilia cordata</i>
Grootbladige zomerlinde	<i>Tilia platyphyllos</i>
Zilverlinde	<i>Tilia tomentosa</i>
Hollandse linde	<i>Tilia x vulgare</i>

Struiken

Gele kornoelje	<i>Cornus mas</i>
Rode kornoelje	<i>Cornus sanguinea</i>
Hazelaar	<i>Corylus avellana</i>
Eenstijlige meidoorn	<i>Crataegus monogyna</i>
Wilde kardinaalsmuts	<i>Euonymus europeus</i>
Wilde liguster	<i>Ligustrum vulgare</i>
Prunus: sleedoorn	<i>Prunus spinosa</i>
Wegedoorn	<i>Rhamnus catharticus</i>
Zwarte bes	<i>Ribes nigrum</i>
Aalbes	<i>Ribes rubrum</i>
Roos, honds	<i>Rosa canina</i>
Roos: egelantier	<i>Rosa rubiginosa</i>
Wilg, amandel	<i>Salix triandra</i>
Wilg, kat	<i>Salix viminalis</i>
Vlier, gewone	<i>Sambucus nigra</i>
Roos, gelderse	<i>Viburnum opulus</i>

*fruitsoorten geschikt voor kleigronden:

Appels

Present van engeland	Avezaathse kapel
Reinette van ekenstein	Besy van schonauwen/
Zoete bloemee	wintervijg
Zoete campagner	Kleipeer/winterjan
Zoete kroon	Oomskinderpeer
	Roem van altena

Peren

Buitenruimte ontwerp

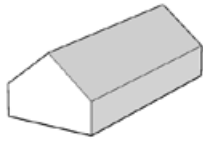
Het is aan te raden om een inrichtings- en beplantingsplan te maken. Daarbij is het goed om te bedenken wat u met een goed beplantingsplan kunt bereiken. Denk bijvoorbeeld aan begrenzing van ruimten binnen het erf, maar ook waar u zon of juist schaduw wilt, en op welke plek beplanting de wind tegen kan houden.

Aandacht voor natuur

Op eenvoudige wijze kunt u met de inrichting van uw erf een bijdrage leveren aan de biodiversiteit. Bijvoorbeeld door te kiezen voor inheemse, streekeigen beplanting en door zo min mogelijk verharding aan te brengen. Ook van een poel of een vijver kunnen veel planten en dieren profiteren, bij voorkeur met een brede, flauwe oever. De meeste natuurwaarde ontstaat als ze op een zonnige open plek ligt.

Bebouwing aan de Rivier

schuurwoning

Van oudsher is er kleinschalige bebouwing langs de rivier, gekoppeld aan de griendcultuur

Het landschap loopt door tot aan het gebouw, het terras is mee ontworpen met het gebouw

De bebouwing heeft één bouwlaag met een kap (type zadeldak)

Gebouwen hebben een informele uitstraling met lichte en natuurlijke materialen

Karakteristiek

- Van oudsher vind je in dit buitendijkse gebied vanwege overstromingsgevaar geen formele representatieve (woon) bebouwing. De bebouwing is vooral kleinschalig, functioneel en doorgaans gekoppeld aan de griendcultuur; (denk aan de typische griendwerkershuisjes)
- In de rivieroever wordt niet seriematig gebouwd, dus alle gebouwen zijn uniek;
- Gebouwen zijn vormgegeven als eenvoudige en heldere volumes.

Positie en orientatie

- Positioneer de bebouwing in de rivierzone op afstand van de rivierdijk en kies bij voorkeur voor een autarkisch gebouw. Een dergelijk gebouw is zelfvoorzienend, wat betreft energie en (afval)water, zodat er zo min mogelijk (dure) infrastructurele ingrepen (riolering, kabels en leidingen) nodig zijn en zo min mogelijk afbreuk wordt gedaan aan de aanwezige natuurwaarden;
- Kies de positie van de bebouwing zorgvuldig, met aandacht voor de

Buitendijks vind je geen formele hoofdgebouwen. De (bij)gebouwen zijn overwegend kleinschalig, functioneel en van oudsher gekoppeld aan de griendcultuur.

Houd auto's en opslag uit het zicht met beplanting of in een schuur

Eventuele hekken rondom een oevererf zijn zorgvuldig geplaatst zodat ze niet beeldbepalend zijn. Houd deze zoveel mogelijk uit het zicht, bijvoorbeeld met beplanting.

Gebouwen liggen op afstand van de dijk en zijn georiënteerd op het water.

Houd rekening met het zicht op het water vanaf de dijk

In de rivieroever vind je alleen streekeigen beplanting met een landschappelijke uitstraling, zoals riet, abelen, wilgen, meidoorn en es. Meer gecultiveerde (tuin- en park)soorten zijn hier niet passend

beleving van en zicht op en over het landschap en de rivier;

- De richting van de bebouwing kan zowel haaks als evenwijdig aan de oeverlijn zijn.
- Oriënteer de bebouwing op het water (en niet of minder op de rivierdijk), maak nooit achterkanten aan het water;

Kap en bouwhoogte

- De bebouwing bestaat uit een bouwlaag met een kap

- De kap is beeldbepalend (dakhelling)
- Het type kap, de grootte en hoogte van de kap passen bij de sfeer, maat en schaal van het landschap

Materiaal- en kleurgebruik

- Houd de bebouwing kleinschalig en geef deze een informele uitstraling. Gebruik lichte natuurlijke materialen, zoals hout en glas. Het toepassen van (bak)steen is alleen passend wanneer gerefereerd wordt aan de griendcultuur;

Organisatie kavel

- Laat beplanting naadloos aansluiten op de omgeving (landschap loopt door tot aan de bebouwing waardoor er zoveel mogelijk contact is tussen gebouwen en het landschap);
- Zorg dat gebouwen zijn opgenomen in het landschap; geen (zichtbare) erfafscheiding of 'tuintje' (gebouwen zijn hierdoor onderdeel van het landschap);
- Zorg ervoor dat een eventueel terras mee is ontworpen met het gebouw en goed ingepast is (incl. meubilair/aankleding);

Wat te planten langs de rivier?

POPULIERENBOS: zwarte populier, ratelpopulier, witte abeel, grauwe abeel, euramerikaanse populier

NATUURBOS (NAT): els, es, wilg, zwarte populier, meidoorn, aalbes, zwarte bes, gelderse roos

NATUURBOS (DROGER): es, zwarte populier, zoete kers, zomereik, hazelaar, meidoorn, aalbes, gelderse roos

HAAG (ROND ENTREE): meidoorn

STRUIKEN: katwilg, amandelwilg, rode kornoelje, sleedoorn, hazelaar, hondsroos, gelderse roos, wilde kardinaalsmuts, wegedoorn, zwarte bes, aalbes,

SOLITAIRE BOOM: gewone es, zomereik, schietwilg

Maak de dynamiek van de rivier zichtbaar

Kies voor ruige, bij het rivierlandschap passende beplanting

Maak echte doorzichten naar de rivier

Geef natuur de ruimte met een gevarieerd maaibeheer

Kies voor ruige, bij het rivierlandschap passende beplanting

Wilgen passen goed in het landschap langs de rivier

Erfinrichting en beplanting aan de rivier

- Zorg voor doorzichten naar de rivier vanaf (fiets)paden;
- Knap verouderde recreatiegebieden op: betere recreatieve verbindingen tussen de verschillende gebieden, en verbeteren van de kwaliteit van recreatieve voorzieningen;
- Versterk het karakter van het rivierlandschap door de natuur meer de ruimte te geven, bijvoorbeeld met gevarieerd maaibeheer zodat verschillende vegetatietypen kunnen ontstaan;
- Geef waar mogelijk de getijdenwerking de ruimte en maak hem zichtbaar, bijvoorbeeld met een knuppelpad in natte omstandigheden, of een steiger voor waterbeleving;
- Maak rivierdijken toegankelijk met een (wandel)pad op de kruin;
- Zorg dat gebouwen zijn opgenomen in het landschap; geen (zichtbare) erfafscheiding of 'tuintje' (gebouwen zijn hierdoor onderdeel van het landschap);
- Zorg voor een passende opslag van (seizoensgebonden) materialen;
- Laat beplanting naadloos aansluiten op de omgeving (landschap loopt door tot aan de bebouwing waardoor er zoveel mogelijk contact is tussen gebouwen en het landschap);
- Zorg dat het gebied een openbaar en recreatief karakter heeft, zonder hekken en voorkom verdere compartimentering;
- Vul bij gebouwenclusters de collectieve buitenruimte eenduidig in (denk samen met andere ondernemers na over uitstraling) om verrommeling te voorkomen.

Voor meer informatie over regels, procedures en vergunningen:

Gemeente Barendrecht

Tel: 14 0180

www.barendrecht.nl

Gemeente Ridderkerk

Tel: 0180-451234

www.ridderkerk.nl

Gemeente Zwijndrecht

Tel: 14 078

www.zwijndrecht.nl

Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht

Tel: 14 078

www.h-i-ambacht.nl

Gemeente Albrandswaard

Tel: (010) 506 11 11

www.albrandswaard.nl

De foto's in deze folder zijn voor een groot deel gemaakt door Marijke Lutz. Dit geldt niet voor de genummerde foto's. De fotoverantwoording/bronvermelding van deze inspirerende voorbeelden vindt u hieronder:

1. *Griendkeet in de Biesbosch. Bron: onbekend*
2. *Griendkeet in de Biesbosch. Bron: onbekend*
3. *VolgaDacha House van Bureau Bernaskoni. Bron: www.archdaily.com*
4. *Schuurwoning van architect Cor Kalfsbeek Architectuur BNA. Bron: www.corkalfsbeek.nl*
5. *Houten schuur van Natuurmonumenten. Bron: onbekend*

De landschapstafel IJsselmonde vindt zijn oorsprong in het Deltapoort programma. In 2012 heeft de stuurgroep van dit programma de Gebiedsvisie Deltapoort 2025 vastgesteld. Het doel bij de uitvoering van deze visie is: het gebied IJsselmonde te ontwikkelen tot een aantrekkelijk gebied waar met plezier en tevredenheid wordt gewoond, gewerkt en gerecreëerd.

Verschillende ondernemers, maatschappelijke organisaties en overheden hebben hier zich afgelopen jaren al voor ingezet. Onder andere binnen de thema's groen, recreatie, toerisme, bereikbaarheid, routenetwerk en bedrijvigheid.

Kijk voor meer inspiratie, achtergronden en informatie op www.mooijjsselmonde.nl en op www.groenijjsselmonde.nl